

ต้นทุนการผลิตและปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย

Cost of para-rubber production and selling problems of para-rubber farmers in Thailand

สุธี อินทรสกุล^a, บัญชา สมบูรณ์สุข^{b,*}, นริสา ทรงไตรย์^c และ ปุรวิชญ์ พิทยากินันท์^d

Suthee Intraskul^a, Buncha Somboonsuke^{b,*}, Narisa Thongtrai^c and Purawich Phitthayaphinant^d

^a โครงการปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเกษตรเขตร้อน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112
Doctoral Program in Topical Agricultural Resource Management, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Songkhla 90112, Thailand

^b ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112
Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Songkhla 90112, Thailand

^c สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
Department of Agricultural Development and Resource Management, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok 10520, Thailand

^d หลักสูตรเทคโนโลยีการเกษตรและการพัฒนาชุมชน คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210
Program in Agricultural Technology and Community Development, Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Phatthalung 93210, Thailand

ARTICLE INFO

Article history:

Received 20 May 2015

Received in revised form 1 April 2016

Accepted 4 April 2016

Keywords:

cost of production,
para-rubber ecological zone,
para-rubber farmer

ABSTRACT

Para-rubber has been an important economic crop in Thailand for a long time. This research estimated the cost of para-rubber production and described the selling problems of para-rubber farmers in Thailand. In 2014, primary data were collected using structured interviews from a total sample of 2,971 para-rubber farmers who were supervised by the Office of the Rubber Replanting Aid Fund in Thailand. These respondents were selected using the multi-stage random sampling technique. Descriptive statistics were used for data analysis. The results revealed that Thai para-rubber farmers had an average cost of para-rubber production of 59.33 baht per kilogram. Costs of production for rubber latex, unsmoked sheet rubber and cup lump rubber were 59.80, 63.02, and 55.17 baht per kilogram, respectively. The costs of para-rubber production in plain, rolling, and high areas were 61.15, 56.57, and 60.27 baht per kilogram, respectively. Problems with selling Thai para-rubber at the farm level were at the moderate level. The quality of labor on Thai para-rubber farms should be improved through knowledge learning.

* Corresponding author.

E-mail address: buncha.s@psu.ac.th (B. Somboonsuke)

บทคัดย่อ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าต้นทุนการผลิตยางพารา และศึกษาปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย โดยทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในปี พ.ศ. 2557 ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 2,971 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศมีต้นทุนการผลิตยางพาราเฉลี่ย 59.33 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนการผลิตน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ และยางก้อนถ้วยเฉลี่ย 59.80 63.02 และ 55.17 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ต้นทุนการผลิตยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่สูงเฉลี่ย 61.15 56.57 และ 60.27 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ปัญหาการขายผลผลิตยางพาราโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราควรเพิ่มคุณภาพของแรงงานผ่านกระบวนการให้ความรู้

คำสำคัญ: ต้นทุนการผลิต เขตนิเวศยางพารา เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพืชที่สร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่าสองแสนล้านบาทต่อปี โดยมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ ประเทศจีน สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป รวมทั้งยังเป็นพืชที่สร้างความมั่นคงในอาชีพให้กับประชากรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศกว่า 1.60 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.97 ของครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศ (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2558ก) แต่จากปัญหาราคายางพาราตกต่ำซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 ที่พบว่าราคาน้ำยางสดและราคายางแผ่นดิบชั้น 3 เฉลี่ยในประเทศลดต่ำลงเหลือ 38.53 และ 43.02 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ (กรมการค้าภายใน, 2558) อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะตกต่ำ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณความต้องการซื้อยางพาราในตลาดโลกลดลงเป็นอย่างมาก อีกทั้งประเทศไทยต้องพึ่งพาการส่งออกยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราสูงถึงร้อยละ 80-90

ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ทำให้ราคายางพาราในประเทศมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงจากราคาในตลาดโลก (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2558ข)

นอกจากนี้การทำสวนยางพารายังมีปัญหาค่าขาดแคลนแรงงานครัวเรือนทำสวนยางพารา อันเนื่องมาจากแรงงานวัยหนุ่มสาวที่ได้รับการศึกษาสูงได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น และในขณะเดียวกันแรงงานครัวเรือนทำสวนยางพาราที่มีอยู่เริ่มเข้าสู่แรงงานสูงวัยมากขึ้น ทำให้มีการจ้างแรงงานจากภายนอกเพิ่มขึ้น และส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องเผชิญกับภาวะต้นทุนที่เพิ่มขึ้นและสวนทางกับรายได้ ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกยางพารากันถ้วนหน้า และบั่นทอนความมั่นคงในอาชีพการทำสวนยางพาราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยได้เข้าผู้การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยสมบูรณ์ ทำให้การดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในการรับมือกับการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้นเป็นสิ่งที่จะต้องทำโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันด้านต้นทุนการผลิต การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อประมาณค่าต้นทุนการผลิตยางพารา และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน/มาตรการ/นโยบายเกี่ยวกับยางพาราที่เหมาะสมต่อไป

การตรวจเอกสาร

นภาภรณ์ (2544) วัลลภ (2545) และ ดวงมณี (2553) ได้ให้ความหมายของต้นทุนว่า เป็นมูลค่าของทรัพยากรที่ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการสูญเสีย หรือคาดว่าจะเสียไป เพื่อให้ได้สินค้า/บริการต่างๆ ที่ต้องการ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ซึ่งมูลค่านั้นจะต้องวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา โดยทั่วไปต้นทุนจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1) ต้นทุนที่ยังไม่หมดประโยชน์ (unexpired cost) หมายถึง ต้นทุนที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไปในอนาคต จึงคิดเป็นรายจ่าย (expenditure) อาจอยู่ในรูปของเงินสด หรือ

สินทรัพย์อื่น เช่น การซื้อรถยนต์มาใช้ในการขนส่งผลผลิตยางพารา ซึ่งสามารถใช้งานในอนาคตได้อีกหลายปี และ 2) ต้นทุนที่หมดประโยชน์แล้ว (expired cost) หมายถึง ต้นทุนที่ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการได้รับประโยชน์ไปทั้งสิ้นแล้วภายในระยะเวลาดำเนินงาน จึงคิดเป็นค่าใช้จ่าย (expense) เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีทางการเกษตร ค่าจ้างแรงงาน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า

นราทิพย์ (2547) ได้กล่าวว่าการคำนวณต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จะมีความแตกต่างจากการคำนวณต้นทุนทางบัญชี หรือต้นทุนทั่วไป กล่าวคือ ต้นทุนทางบัญชีนั้นจะประเมินค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว หรือที่เรียกว่า ต้นทุนชัดแจ้ง (explicit cost) ในขณะที่ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จะรวมค่าใช้จ่ายทั้งที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ (ต้นทุนชัดแจ้ง) และไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ หรือที่เรียกว่า ต้นทุนแอบแฝง (implicit cost) ซึ่งหมายถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสของปัจจัยการผลิตที่ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการเป็นเจ้าของ และนำเอาปัจจัยการผลิตชนิดนั้น มาใช้ผลิตสินค้า/บริการด้วยตนเอง จึงไม่ต้องจ่ายเงินซื้อ หรือเช่าปัจจัยการผลิตนั้นจากบุคคลอื่น

งานวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตยางพาราไทยมีจำนวนมากพอสมควร ทั้งในระดับจุลภาค หรือระดับฟาร์มครัวเรือนในพื้นที่ที่นักวิจัยสนใจ และในระดับมหภาคที่เป็นภาพรวมของภูมิภาคหรือของประเทศ ตัวอย่างเช่น ถนนอมสัคคี (2529) ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราพันธุ์ดีทดแทนยางเก่าในจังหวัดระยอง ซึ่งได้รับทุนสงเคราะห์ปลูกทดแทนจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีต้นยางพาราอายุตั้งแต่ 1-17 ปี ประกอบกับการใช้ข้อมูลทุติยภูมิในปีที่ 18-26 จากโครงการวิจัยเรื่องต้นทุนการผลิตยางพาราของประเทศไทยปีการผลิต 2528 ของสถาบันวิจัยยาง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีต้นทุนการผลิตยางพาราตลอดช่วงอายุ 26 ปีของต้นยางพาราเฉลี่ย 47,437.87 บาทต่อไร่ ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดร้อยละ 37.01 และต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสดร้อยละ 62.99 โดยยางพาราพันธุ์ RRIM 600 ให้ผลผลิตในช่วงอายุ 8-12 ปี และ 13-17 ปี เฉลี่ย 232.22 และ 339.61 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ในขณะที่ยางพาราพันธุ์อื่นให้ผลผลิตในช่วงอายุเดียวกันเฉลี่ย 197.32 และ 279.12 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

นอกจากนี้อ่อน และ พัชรินทร์ (2550) ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบของสวนยางพาราขนาดเล็กในประเทศไทยปี พ.ศ. 2549 ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบตลอดช่วงอายุ 22 ปี

ของต้นยางพาราเฉลี่ย 34.27 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 105,941 บาทต่อไร่ และมีผลผลิตยางพาราเฉลี่ย 276 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

งานวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตยางพาราไทยชี้ให้เห็นว่า ค่าจ้างแรงงานมีสัดส่วนสูงที่สุดในโครงสร้างต้นทุนการผลิตยางพารา ตัวอย่างเช่น จุมพฏ และ พัชรินทร์ (2551) พบว่า สัดส่วนของค่าจ้างแรงงานในโครงสร้างต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราย่อยทั่วประเทศสูงเกือบร้อยละ 60 ส่วนถนนพร บัญชา และ อรอนงค์ (2556) พบว่า การผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา มีสัดส่วนของค่าจ้างแรงงานสูงกว่าร้อยละ 70 ทั้งในพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่สูง ในขณะที่บัญชา ประวัตติ ทวีศักดิ์ อาชีضان และ พิระพงค์ (2556) พบว่า การผลิตยางแผ่นดิบของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั่วประเทศมีสัดส่วนของค่าจ้างแรงงานสูงถึงร้อยละ 65 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ในขณะที่ต้นทุนปัจจัยการผลิตอื่นๆ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 35 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุนผลิตยางพาราในประเทศไทยที่ผ่านมา ตัวอย่างเช่น ถนนอมสัคคี (2529) ในจังหวัดระยอง และ อภิสมมา (2544) ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การลงทุนผลิตยางพาราในพื้นที่เหล่านี้มีความคุ้มค่าในการลงทุน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่ามากกว่าหนึ่ง และอัตราผลตอบแทนภายในมีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจระดับประเทศในปี พ.ศ. 2557 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างในการรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 2,971 รายที่สุ่มจากประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางทุกภูมิภาคของประเทศไทย จำนวน 243,957 ราย ตามหลักการของ Neuman (2011) การสุ่มตัวอย่างจาก 61 เขต (เขต หมายถึง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัด) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยจำแนกประชากรเป็นรายภูมิภาค ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตกจำนวน 1,038, 981, 576, 258, 88 และ 30 ราย ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ภาคใต้ประกอบด้วย 17 เขต คือ จังหวัดชุมพร (90 ราย) นครศรีธรรมราชเขต 2 (90 ราย) นราธิวาส (89 ราย) สตูล (87 ราย) ตรัง (83 ราย) นครศรีธรรมราชเขต 1 (78 ราย) สุราษฎร์ธานี (77 ราย) กระบี่ (70 ราย) สงขลาเขต 2 (69 ราย) ยะลา (63 ราย) ระนอง (54 ราย) พัทลุง (50 ราย) ปัตตานี (37 ราย) พังงา (31 ราย) สงขลาเขต 1 (30 ราย) ภูเก็ต (21 ราย) และเบตง (19 ราย)

(2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 20 เขต คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ (79 ราย) ขอนแก่น (74 ราย) ศรีสะเกษ (69 ราย) เลย (68 ราย) มุกดาหาร (64 ราย) อุดรธานี (63 ราย) นครพนม (60 ราย) หนองคาย (59 ราย) สกลนคร (53 ราย) สุรินทร์ (51 ราย) หนองบัวลำภู (50 ราย) นครราชสีมา (50 ราย) ร้อยเอ็ด (44 ราย) บุรีรัมย์ (36 ราย) ยโสธร (31 ราย) อุบลราชธานี (30 ราย) มหาสารคาม (30 ราย) บึงกาฬ (25 ราย) ชัยภูมิ (23 ราย) และอำนาจเจริญ (22 ราย)

(3) ภาคเหนือประกอบด้วย 15 เขต คือ จังหวัดเชียงราย (73 ราย) พะเยา (68 ราย) อุดรดิตต์ (58 ราย) น่าน (53 ราย) แพร่ (44 ราย) ลำพูน (30 ราย) แม่ฮ่องสอน (30 ราย) ดาก (30 ราย) กำแพงเพชร (30 ราย) สุโขทัย (30 ราย) เพชรบูรณ์ (30 ราย) พิษณุโลก (29 ราย) ลำปาง (27 ราย) พิจิตร (23 ราย) และ เชียงใหม่ (21 ราย)

(4) ภาคตะวันออกประกอบด้วย 6 เขต คือ จังหวัด ระยอง (81 ราย) ตราด (54 ราย) จันทบุรี (45 ราย) สระแก้ว

(28 ราย) ฉะเชิงเทรา (25 ราย) และปราจีนบุรี (25 ราย)

(5) ภาคกลางประกอบด้วย 2 เขต คือ จังหวัดนครสวรรค์ (58 ราย) และอุทัยธานี (30 ราย)

(6) ภาคตะวันตกมีเพียงเขตเดียว คือ จังหวัดกาญจนบุรี (30 ราย)

การสุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคได้ใช้การสุ่มแบบง่าย ด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนตามลำดับที่ของเกษตรกร ผู้ปลูกยางพาราในทะเบียนของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ที่ใช้ในการวิจัยทุกราย มีต้นยางพาราที่เปิดกรีดแล้ว ซึ่งมีอายุ ที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ 7 ปีจนถึงมากกว่า 25 ปี และได้กำหนด สมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีลักษณะ ของผลผลิตยางพารา และเขตนิเวศยางพาราแตกต่างกัน น่าจะมี ต้นทุนการผลิตยางพาราแตกต่างกัน ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างดังแสดง ในตารางที่ 1

ในการรวบรวมข้อมูลได้มีการสอบถามเกษตรกรผู้ปลูก ยางพาราเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตยางพารารายปีย้อนหลัง ตั้งแต่ ช่วงเริ่มปลูก ช่วงที่ยังไม่เปิดกรีด จนถึงปีที่ทำการสำรวจ ซึ่งได้ เปิดกรีดยางพาราแล้ว เพื่อให้ได้ต้นทุนการผลิตยางพารา ครอบคลุมทั้งในช่วงยางพารายังไม่ให้ผลผลิตและช่วงยางพารา ให้ผลผลิตแล้ว โดยได้ประมาณค่าต้นทุนตามกิจกรรมหลัก ของการผลิตยางพารา จำแนกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจำแนกตามลักษณะของผลผลิตและเขตนิเวศยางพารา

ลักษณะของผลผลิตยางพารา ¹	เขตนิเวศยางพารา ²			รวม
	พื้นที่ราบลุ่ม ³	พื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาด ⁴	พื้นที่สูง ⁵	
น้ำยางสด	270	491	350	1,111
ยางแผ่นดิบ	197	356	246	799
ยางก้อนถ้วย	317	374	370	1,061
รวม	784	1,221	966	2,971

หมายเหตุ: ¹ ลักษณะของผลผลิตยางพาราจำแนกเป็น 3 ชนิด คือ 1) น้ำยางสด 2) ยางแผ่นดิบ และ 3) ยางก้อนถ้วย

² เขตนิเวศยางพาราจำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) พื้นที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังและไม่ท่วมขัง ซึ่งมีความลาดชันน้อยกว่า 10 องศา และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 20 เมตร 2) พื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาด เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันระหว่าง 10-20 องศา และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 20-100 เมตร และ 3) พื้นที่สูง หรือพื้นที่ภูเขา เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 20 องศา และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 100 เมตรขึ้นไป

³ พื้นที่ราบลุ่มประกอบด้วย 42 เขต คือ ภาคใต้ 17 เขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 16 เขตยกเว้นจังหวัดเลย หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ ภาคตะวันออก 6 เขต ภาคกลาง 2 เขต และภาคตะวันตก 1 เขต

⁴ พื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาดประกอบด้วย 61 เขตที่ทำการวิจัย

⁵ พื้นที่สูงประกอบด้วย 43 เขต คือ ภาคใต้ 17 เขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 เขตเฉพาะจังหวัดเลย หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ ภาคเหนือ 15 เขต ภาคตะวันออก 6 เขต และภาคตะวันตก 1 เขต

(1) กิจกรรมการปลูกยางพารา ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ปลูก การวางแผนหลุม การขุดหลุมปลูก การเตรียมวัสดุปลูก การใส่ปุ๋ย รองกันหลุม การปลูกยางพาราและปลูกซ่อม และการตัดแต่งกิ่ง

(2) กิจกรรมการจัดการและดูแลรักษาสวนยางพารา ได้แก่ การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง และการป้องกันและกำจัด โรคพืช/ วัชพืช/แมลงศัตรูพืช

(3) กิจกรรมการกรีดยางพารา ได้แก่ การเตรียมเครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับการกรีดยางพารา การกรีดยางพารา การเก็บ น้ำยางสด และการจัดการผลผลิตยางพารา และ

(4) กิจกรรมการตลาดผลผลิตยางพารา ได้แก่ การเตรียม ผลผลิตยางพาราเพื่อการขาย การขนส่ง และการขายผลผลิต ยางพาราที่ตลาดรับซื้อ

แรงงานที่ปฏิบัติงานในกิจกรรมการผลิตยางพารามี 2 ประเภท คือ 1) แรงงานครัวเรือน และ 2) แรงงานจ้าง ซึ่งมีการประเมินค่าจ้างแรงงานทั้งที่เป็นตัวเงิน และค่าเสียโอกาสของแรงงานครัวเรือน (ใช้ค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทต่อวัน)

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา อันได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต ในส่วนของการวิเคราะห์ ต้นทุนการผลิตยางพาราใช้การวิเคราะห์ต้นทุนเฉลี่ยในระยะยาว แบบไม่ปรับค่าเงินตามเวลา จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ต้นทุน การผลิตยางพาราเฉลี่ยต่อไร่ และ 2) ต้นทุนการผลิตยางพารา เฉลี่ยต่อกิโลกรัม ในส่วนของข้อคำถามปัญหาการขายผลผลิต ยางพารามีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง มีปัญหามาก 3, 2, และ 1 หมายถึง ปานกลาง น้อย และไม่มี ตามลำดับ โดยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับปัญหา การขายผลผลิตในประเด็นต่างๆ ตามอันตรภาคชั้นที่คำนวณได้ คือ มาก (3.26–4.00 คะแนน) ปานกลาง (2.51–3.25 คะแนน) น้อย (1.76–2.50 คะแนน) และไม่มี (1.00–1.75 คะแนน)

ผลการวิจัยและอภิปราย

ต้นทุนการผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในประเทศไทย

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศมีต้นทุนการผลิต ยางพาราเฉลี่ย 59.33 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 271,363.68 บาท ต่อไร่ เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนการผลิตยางพาราของเกษตรกร ผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศตามลักษณะของผลผลิตพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศมีต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบ เฉลี่ย 63.02 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 288,240.21 บาทต่อไร่ ซึ่ง สูงกว่าต้นทุนการผลิตน้ำยางสดและยางก้อนถ้วยที่มีต้นทุน

เฉลี่ย 59.80 และ 55.17 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 273,517.33 และ 252,333.51 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เนื่องจากการผลิตยางแผ่นดิบ มีขั้นตอนการผลิตมากกว่าการผลิตผลผลิตยางพาราในลักษณะอื่น ทำให้ใช้ระยะเวลาในการผลิตนานกว่า เฉลี่ย 6.82 ชั่วโมง ส่งผลให้มีความจำเป็นแรงงานสูงกว่า ในขณะที่การผลิตน้ำยางสด และยางก้อนถ้วยใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 4.15 และ 1.23 ชั่วโมง ตามลำดับ รวมทั้งการผลิตยางแผ่นดิบมีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นใน ส่วนของการสร้างโรงเรือน การซื้ออุปกรณ์ทำยางแผ่นดิบและวัสดุ สิ้นเปลือง ได้แก่ จักรรีดยาง ถังรวมน้ำยาง ตะแกรงกรองน้ำยาง ลวดกรองน้ำยาง ตะกง ไม้ตากยาง สังกะสีแผ่นเรียบ กระจัง ป้องกันดวงน้ำยาง พายกวาดน้ำยาง ใองน้ำ กรดฟอร์มิก

เมื่อจำแนกต้นทุนการผลิตยางพาราของเกษตรกร ผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศตามเขตนิเวศยางพาราพบว่า พื้นที่ ราบลุ่มเป็นพื้นที่ที่มีต้นทุนการผลิตยางพาราสูงที่สุด (61.15 บาท ต่อกิโลกรัม หรือ 279,661.72 บาทต่อไร่) เนื่องจากสวนยางพารา ในพื้นที่ราบลุ่มโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น พื้นที่ที่มีน้ำขัง พื้นที่ที่ปรับเปลี่ยนมาจากพื้นที่นา ทำให้เกษตรกร มีต้นทุนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมีทางการเกษตร สูงกว่า เขตนิเวศยางพาราอื่น ในขณะที่พื้นที่สูงมีต้นทุนการผลิต ยางพาราในอันดับรองลงมา คือ 60.27 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 275,691.52 บาทต่อไร่ เนื่องจากสวนยางพาราในพื้นที่สูงโดย ส่วนใหญ่ค่อนข้างอยู่ห่างไกลและการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้การเดินทางและการปฏิบัติงานของแรงงานมีความยาก ลำบาก ส่งผลให้ค่าจ้างแรงงานและค่าขนส่งสูงกว่าเขตนิเวศ ยางพาราอื่น ส่วนพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาดเป็นพื้นที่ที่มี ต้นทุนการผลิตยางพาราต่ำที่สุด (56.57 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 258,737.81 บาทต่อไร่) เนื่องจากสวนยางพาราในพื้นที่ราบสูง ลูกคลื่นลอนลาดโดยส่วนใหญ่มีการคมนาคมที่สะดวก แสดง ให้เห็นว่า พื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาดมีความเหมาะสมต่อ การปลูกยางพารามากกว่าเขตนิเวศยางพาราอื่น

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ และยางก้อนถ้วยของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในแต่ละเขตนิเวศ ยางพาราพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มมีต้นทุน การผลิตน้ำยางสดสูงที่สุด (61.86 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 282,913.77 บาทต่อไร่) รองลงมาคือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในพื้นที่สูง มีต้นทุนการผลิตน้ำยางสดเฉลี่ย 61.59 บาทต่อ กิโลกรัม หรือ 281,703.35 บาทต่อไร่ ส่วนเกษตรกรผู้ปลูก ยางพาราในพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาดมีต้นทุนการผลิต น้ำยางสดต่ำที่สุด คือ 55.95 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 255,934.86 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ต้นทุนเฉลี่ยและโครงสร้างต้นทุนการผลิตน้ำยางสดจากยางพาราในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557

รายการ	พื้นที่ราบสูง (n=270)			พื้นที่ราบสูงถูกคลื่นลอนลาด (n=491)			พื้นที่สูง (n=350)		
	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ
1. ช่วงยางพารายังไม่ให้ผลผลิต	8.59	39,314.80	13.90	7.05	32,289.22	12.62	8.61	36,399.31	12.92
1.1 ค่าเตรียมพื้นที่และค่าจ้างแรงงานจัดการสวน	3.39	15,521.01		2.95	13,522.03		3.48	14,712.49	
1.2 ค่าปุ๋ยรองก้นหลุมและปุ๋ยบำรุง (ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์)	3.84	17,549.87		2.95	13,522.27		3.46	14,651.87	
1.3 ค่าพันธุ์ยางพารา (ปลูก/ซ่อม)/พืชคลุมดิน	0.57	2,647.88		0.51	2,349.74		0.60	2,549.74	
1.4 ค่าอุปกรณ์การเกษตรและสารเคมีทางการเกษตร	0.56	2,534.70		0.46	2,134.70		0.59	2,534.74	
1.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.09	450.90		0.08	370.00		0.22	970.00	
1.6 ค่าเดินทาง	0.08	320.22		0.06	190.22		0.15	590.22	
1.7 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า	0.06	290.22		0.06	200.26		0.11	390.25	
2. ช่วงยางพาราให้ผลผลิต	8.25	37,763.40	13.35	6.02	27,566.70	10.77	8.08	36,992.91	13.13
2.1 ค่าปุ๋ยบำรุง	4.06	18,600.22		3.28	15,026.25		3.67	16,827.48	
2.2 ค่าสารเคมีทางการเกษตร	0.84	3,858.11		0.57	2,555.42		0.77	3,459.42	
2.3 ค่าจ้างแรงงานจัดการสวน	2.37	10,864.29		1.47	6,744.54		2.81	12,865.57	
2.4 ค่าซ่อมอุปกรณ์การเกษตร	0.98	4,440.78		0.70	3,240.49		0.83	3,840.44	
2.5 ค่ากรีดยางพารา	39.31	179,799.17	63.55	38.24	174,928.12	68.35	39.95	182,748.16	64.87
2.5.1 ค่าอุปกรณ์กรีดยางพาราและเก็บน้ำยางสด	0.84	3,848.38		0.86	3,948.55		0.86	3,948.55	
2.5.2 ค่าจ้างแรงงานกรีดยางพาราและเก็บน้ำยางสด	38.37	175,531.77		37.31	170,679.32		39.00	178,425.32	
2.6 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า	0.10	419.02		0.07	300.25		0.09	374.29	
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	5.71	26,036.40	9.20	4.64	21,150.82	8.26	4.95	25,562.97	9.08
3.1 ค่าใช้ที่ดินและภาษีที่ดิน	3.72	16,969.35		3.06	13,966.35		2.80	14,478.50	
3.2 ค่าเสียโอกาสของเงินทุน	0.04	146.66		0.09	357.49		0.06	257.49	
3.3 ค่าขนส่ง	1.95	8,920.39		1.49	6,826.98		2.09	10,826.98	
4. รวม	61.86	282,913.77	100.00	55.95	255,934.86	100.00	61.59	281,703.35	100.00
5. ผลผลิตน้ำยางสดเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)		4,573.45			4,574.35			4,573.85	

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มมีต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบสูงที่สุด (66.74 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 305,244.38 บาทต่อไร่) รองลงมาคือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่สูงมีต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบเฉลี่ย 62.94 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 287,931.60 บาทต่อไร่ ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาดมีต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบต่ำที่สุด คือ 59.37 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 271,544.65 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 3)

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่สูงมีต้นทุนการผลิตยางก้อนถ้วยสูงที่สุด (56.28 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 257,439.60 บาทต่อไร่) รองลงมาคือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มมีต้นทุนการผลิตยางก้อนถ้วยเฉลี่ย 54.84 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 250,827.02 บาทต่อไร่ ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาดมีต้นทุนการผลิตยางก้อนถ้วยต่ำที่สุด คือ 54.38 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 248,733.92 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 4)

จากตารางที่ 2-4 มีข้อสังเกตเกี่ยวกับค่าจ้างแรงงาน คือ ค่าจ้างแรงงานมีสัดส่วนสูงที่สุดในโครงสร้างต้นทุนการผลิตยางพาราทุกเขตนิเวศยางพารา แรงงานจ้างส่วนใหญ่เป็นแรงงานจ้างประจำเฉลี่ย 1.93 คน รองลงมาคือแรงงานข้ามชาติ และแรงงานจ้างชั่วคราวเฉลี่ย 1.53 และ 1.51 คน ตามลำดับ โดยแรงงานจ้างประจำมีค่าจ้างเฉลี่ย 307.54 บาทต่อวัน ซึ่งสูงกว่าแรงงานชั่วคราวและแรงงานข้ามชาติที่มีค่าจ้างเฉลี่ย 286.72 และ 265.91 บาทต่อวัน ตามลำดับ สาเหตุที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องจ้างแรงงานจากภายนอก เนื่องจากแรงงานครัวเรือนมีไม่เพียงพอ อีกทั้งแรงงานครัวเรือนที่ทำสวนยางพาราโดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีอายุมากและมีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะอาหาร โรคหัวใจ รวมทั้งความผิดปกติทางสายตาและอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการผลิตยางพาราได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะที่แรงงานวัยหนุ่มสาวมีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานนอกภาคการเกษตรมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในท้องถิ่น และนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ได้ส่งบุตรหลานไปศึกษาในต่างถิ่น และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว บุตรหลานเหล่านั้นเลือกทำงานตามสายงานที่ตนเองถนัด หรือมีความชอบ โดยไม่สนใจที่จะ

กลับมาเป็นแรงงานทำสวนยางพารา เนื่องจากเป็นงานที่หนัก มีรายได้ไม่ค่อยแน่นอน และไม่มีสวัสดิการเพื่อสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้บางครัวเรือนมีพื้นที่ทำสวนยางพารา มากกว่าจำนวนและความสามารถของแรงงานครัวเรือนที่มีอยู่ หรืออุปสงค์แรงงานครัวเรือนมากกว่าอุปทานแรงงานครัวเรือน

ปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย

ปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.09 คะแนน (ตารางที่ 5) และเมื่อจำแนกปัญหาการขายผลผลิตยางพาราเป็น 2 ด้านพบว่า ปัญหาการขายผลผลิตยางพาราด้านเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีคะแนนเฉลี่ย 3.24 คะแนน แสดงว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศมีปัญหาดังกล่าวในระดับปานกลาง ซึ่งสูงกว่าปัญหาการขายผลผลิตยางพารา ด้านการรับซื้อผลผลิตยางพาราที่มีคะแนนเฉลี่ย 2.78 คะแนน ซึ่งถือว่า ปัญหาในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

ปัญหาการขายผลผลิตยางพารา ด้านเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประเด็นการขาดแคลนแรงงานที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดน้อย คุณภาพของผลผลิตที่นำมาขายต่ำ แหล่งรับซื้ออยู่ห่างไกลจากสวนยางพารา ค่าใช้จ่ายในการขายผลผลิตสูง และกลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ในขณะที่ประเด็นปริมาณผลผลิตที่นำมาขายไม่แน่นอนมีคะแนนเฉลี่ย 3.17 คะแนน แสดงว่า ปัญหาในประเด็นนี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นการไม่รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของผู้รับซื้อเป็นปัญหาที่จัดอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.40 คะแนน

ปัญหาการขายผลผลิตยางพารา ด้านการรับซื้อผลผลิตยางพาราในประเด็นผู้รับซื้อ/แหล่งรับซื้อ มีจำนวนน้อย มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (3.35 คะแนน) แสดงว่า ปัญหาในประเด็นนี้อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือประเด็นผู้รับซื้อกดราคารับซื้อโดยอ้างต้นทุนการผลิตของตนเอง มีคะแนนเฉลี่ย 2.99 คะแนน แสดงว่า ปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ประเด็นความไม่ซื่อสัตย์ของผู้รับซื้อ และการฮั้วกันแบ่งพื้นที่รับซื้อระหว่างผู้รับซื้อ เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 3 ต้นทุนเฉลี่ยและโครงสร้างต้นทุนการผลิตของแผ่นดินบำบัดน้ำจากขยะมูลฝอยของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทยปี พ.ศ. 2557

รายการ	พื้นที่ราบลุ่ม (n=197)			พื้นที่ราบสูงถูกคลื่นลอนลาด (n=356)			พื้นที่สูง (n=246)		
	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ
1. ขว้างพาราซึ่งไม่ให้ผลผลิต	8.53	39,043.90	12.67	7.32	33,489.18	12.33	7.87	36,019.98	12.51
1.1 ค่าเตรียมพื้นที่และค่าจ้างแรงงานจัดการสวน	3.37	15,521.01		2.95	13,522.03		3.21	14,711.45	
1.2 ค่าปุ๋ยรองก้นหลุมและปุ๋ยบำรุง (ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์)	3.81	17,549.87		3.17	14,522.27		3.20	14,653.65	
1.3 ค่าพันธุ์ยางพารา (ปลูก/ซ่อม)/พืชคลุมดิน	0.56	2,647.88		0.53	2,349.74		0.56	2,549.74	
1.4 ค่าอุปกรณ์การเกษตรและสารเคมีทางการเกษตร	0.47	2,234.70		0.46	2,134.70		0.55	2,534.70	
1.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.21	480.00		0.10	470.00		0.21	990.00	
1.6 ค่าเดินทาง	0.06	320.22		0.06	290.22		0.09	390.22	
1.7 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า	0.05	290.22		0.05	200.22		0.05	190.22	
2. ขว้างพาราให้ผลผลิต	8.24	37,663.40	12.22	7.31	33,446.70	12.32	7.43	33,990.91	11.80
2.1 ค่าปุ๋ยบำรุง	4.03	18,600.22		3.48	15,926.28		3.67	16,827.48	
2.2 ค่าสารเคมีทางการเกษตร	0.82	10,864.29		0.78	3,555.41		0.75	3,459.42	
2.3 ค่าจ้างแรงงานจัดการสวน	2.39	3,758.11		2.13	9,724.57		2.15	9,863.57	
2.4 ค่าซ่อมอุปกรณ์การเกษตร	1.00	4,440.78		0.92	4,240.44		0.86	3,840.44	
2.5 ค่ากรีดยางพาราและทำยางแผ่นดิน	44.28	202,500.68	65.69	39.41	180,257.95	66.38	41.88	191,589.69	66.54
2.5.1 ค่าอุปกรณ์กรีดยางพาราและเก็บน้ำยางสด	0.80	3,848.38		0.86	3,758.55		0.80	3,948.55	
2.5.2 ค่าโรงเรียนอุปกรณ์ทำยางแผ่นดินและวัสดุสิ้นเปลือง	2.75	12,601.51		2.80	12,641.53		2.80	12,841.53	
2.5.3 ค่าจ้างแรงงานกรีดยางพาราและทำยางแผ่นดิน	40.56	185,531.77		35.74	163,477.62		38.12	174,425.32	
2.6 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า	0.17	519.02		0.01	380.25		0.16	374.29	
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	5.69	29,036.40	9.42	5.33	24,350.82	8.97	5.76	26,331.02	9.15
3.1 ค่าใช้ที่ดินและภาษีที่ดิน	3.73	18,969.35		3.49	15,966.35		3.61	16,478.55	
3.2 ค่าเสียโอกาสของเงินทุน	0.04	146.66		0.13	557.49		0.01	257.49	
3.3 ค่าขนส่ง	1.92	9,920.39		1.71	7,826.98		2.15	9,826.98	
4. รวม	66.74	308,244.38	100.00	59.37	271,544.65	100.00	62.94	287,931.60	100.00
5. ผลผลิตยางแผ่นดินเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)		4,618.59			4,573.77			4,574.70	

ตารางที่ 4 ต้นทุนเฉลี่ยและโครงสร้างต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557

รายการ	พื้นที่ราบสูง (n=317)			พื้นที่ราบสูงถูกคลื่นลอนลาด (n=374)			พื้นที่สูง (n=370)		
	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/กก.	บาท/ไร่	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายที่ไม่ให้ผลผลิต	7.07	32,372.83	12.91	6.85	31,348.78	12.60	8.32	38,077.92	14.79
1.1 ค่าเตรียมพื้นที่และค่าจ้างแรงงานจัดการสวน	2.49	11,442.25		2.82	12,922.03		3.77	17,284.12	
1.2 ค่าปุ๋ยรองก้นหลุมและปุ๋ยบำรุง (ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์)	3.40	15,587.56		2.88	13,210.53		3.15	14,458.85	
1.3 ค่าพันธุ์ยางพารา (ปลูก/ซ่อม)/พืชคลุม	0.51	2,347.88		0.50	2,321.04		0.53	2,449.74	
1.4 ค่าอุปกรณ์การเกษตรและสารเคมีทางการเกษตร	0.44	2,034.70		0.46	2,134.70		0.57	2,634.74	
1.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.04	150.00		0.08	370.00		0.09	370.00	
1.6 ค่าเดินทาง	0.07	220.22		0.05	190.22		0.14	690.22	
1.7 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า	0.12	590.22		0.06	200.26		0.07	190.25	
2. ค่าใช้จ่ายที่ให้ผลผลิต	7.77	35,571.47	14.18	5.58	25,566.70	10.28	5.75	26,323.39	10.22
2.1 ค่าปุ๋ยบำรุง	3.68	16,877.45		3.06	14,026.25		3.11	14,257.96	
2.2 ค่าสารเคมีทางการเกษตร	0.84	3,768.11		0.57	2,555.42		0.73	3,359.42	
2.3 ค่าจ้างแรงงานจัดการสวน	2.34	10,725.30		1.25	5,744.54		1.28	5,865.57	
2.4 ค่าซ่อมอุปกรณ์การเกษตร	0.91	4,200.61		0.70	3,240.49		0.63	2,840.44	
2.5 ค่ากริดยางพาราและเก็บยางก้อนถ้วย	34.95	159,880.30	63.74	36.67	167,738.24	67.44	37.09	169,648.16	65.90
2.5.1 ค่าอุปกรณ์กริดยางพาราและเก็บยางก้อนถ้วย	0.84	3,848.38		0.86	3,948.55		0.84	3,948.55	
2.5.2 ค่าจ้างแรงงานกริดยางพาราและเก็บยางก้อนถ้วย	33.99	155,531.77		35.76	163,589.44		36.18	165,425.32	
2.6 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า	0.12	500.15		0.05	200.25		0.07	274.29	
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	5.05	23,002.42	9.17	5.28	24,080.20	9.68	5.12	23,390.13	9.09
3.1 ค่าใช้ที่ดินและภาษีที่ดิน	2.62	11,969.35		3.28	14,966.35		2.56	13,389.52	
3.2 ค่าเสียโอกาสของเงินทุน	0.04	112.68		0.09	357.47		0.04	250.25	
3.3 ค่าขนส่ง	2.39	10,920.39		1.91	8,756.38		2.52	9,750.36	
4. รวม	54.84	250,827.02	100.00	54.38	248,733.92	100.00	56.28	257,439.60	100.00
5. ผลผลิตยางก้อนถ้วยเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)		4,573.80			4,573.99			4,574.26	

ตารางที่ 5 ระดับปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย

ปัญหาการขายผลผลิตยางพารา	คะแนนเฉลี่ย	ระดับปัญหา
1. ด้านเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา	3.24	ปานกลาง
1.1 การขาดแคลนแรงงานที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ	3.59	มาก
1.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดน้อย	3.41	มาก
1.3 คุณภาพของผลผลิตที่นำมาขายต่ำ	3.38	มาก
1.4 แหล่งรับซื้ออยู่ห่างไกลจากสวนยางพารา	3.37	มาก
1.5 ค่าใช้จ่ายในการขายผลผลิตสูง	3.35	มาก
1.6 กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร	3.28	มาก
1.7 ปริมาณผลผลิตที่นำมาขายไม่แน่นอน	3.17	ปานกลาง
1.8 การไม่รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของผู้รับซื้อ	2.40	น้อย
2. ด้านการรับซื้อผลผลิต	2.78	ปานกลาง
2.1 ผู้รับซื้อ/แหล่งรับซื้อมีจำนวนน้อย	3.35	มาก
2.2 ผู้รับซื้อครครารับซื้อโดยอ้างต้นทุนการผลิตของตนเอง	2.99	ปานกลาง
2.3 ความไม่ซื่อสัตย์ของผู้รับซื้อ	2.41	น้อย
2.4 การฮั้วกันแบ่งพื้นที่รับซื้อระหว่างผู้รับซื้อ	2.38	น้อย
ปัญหาการขายผลผลิตยางพาราโดยภาพรวม	3.09	ปานกลาง

การขาดแคลนแรงงานเป็นปัญหาหลักของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไทย เนื่องจากแรงงานเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตที่สำคัญของการผลิตยางพารา แต่จากสภาพการณ์แรงงานครัวเรือนที่ทำสวนยางพารามีแนวโน้มลดลงและมีจำนวนไม่เพียงพอทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องจ้างแรงงานจากภายนอกมาทดแทนแรงงานครัวเรือนมากขึ้น ในส่วนของปัญหาผู้รับซื้อ/แหล่งรับซื้อผลผลิตที่มีจำนวนน้อยและอยู่ห่างไกลจากสวนยางพารา ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่มีความสะดวกในการขนส่งผลผลิตยางพาราไปขาย และหากปริมาณผลผลิตยางพาราที่นำไปขายมีน้อยก็จะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงานขนส่ง อีกทั้งแรงงานจ้างส่วนใหญ่ โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ เป็นแรงงานที่มีทักษะและประสบการณ์ในการกรีดยางพาราไม่เพียงพอ ทำให้มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดความเสียหายต่อหน้ายาง ซึ่งส่งผลให้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตยางพาราที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้รับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารานิยมขายยางก้อนถ้วยที่กรีดยังไม่ครบ 6 มัด (มัด หมายถึง จำนวนวันกรีดยาง) ซึ่งไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

โดยส่วนใหญ่ถูกผู้รับซื้อครครา สำหรับปัญหาความไม่เข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความไม่เพียงพอของเงินทุนหมุนเวียน และการกำหนดมาตรฐานของผลผลิตยางพาราที่นำมาขาย ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบางส่วนที่จำเป็นต้องใช้เงิน ไม่นำผลผลิตยางพาราไปขายผ่านกลุ่มเกษตรกร แต่นำไปขายให้กับผู้รับซื้อในท้องถิ่น ซึ่งได้รับเงินรวดเร็วกว่า ทั้งนี้หากเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดน้อยจะมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกผู้รับซื้อเอาเปรียบ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ต้นทุนการผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศมีความแตกต่างกันตามลักษณะของผลผลิตยางพารา โดยยางแผ่นดิบมีต้นทุนการผลิตสูงที่สุด เนื่องจากมีขั้นตอนการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิตมากกว่าการผลิตผลผลิตยางพาราในลักษณะอื่น รองลงมาคือ น้ำยางสด และยางก้อนถ้วย ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันต้นทุนการผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทั้งประเทศมีความแตกต่างกัน

ตามเขตนิเวศวิทยาพารา โดยพื้นที่ราบเป็นพื้นที่ที่มีต้นทุนการผลิตยางพาราสูงที่สุด รองลงมาคือพื้นที่สูง และพื้นที่ราบสูง ถูกคลื่นลอนลาด ตามลำดับ ปัญหาการขายผลผลิตที่สำคัญคือ การขาดแคลนแรงงานที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดน้อย และคุณภาพของผลผลิตที่นำมาขายต่ำ

จากผลการวิจัยที่ได้สามารถเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ ดังนี้

(1) เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราควรส่งเสริมให้แรงงานครัวเรือนเข้ามาปฏิบัติงานในสวนยางพารามากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการควบคุมดูแล และการนำผลผลิตยางพาราไปขาย ซึ่งคาดว่าจะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราสามารถลดต้นทุนในส่วนของการจ้างแรงงานได้ประมาณร้อยละ 30-35 ของต้นทุนการผลิตยางพาราทั้งหมด และควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มทักษะการปฏิบัติงานในระบบการผลิตยางพารา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานในกิจกรรมการกรีดยางพาราของแรงงานครัวเรือนและแรงงานจ้างผ่านกระบวนการให้ความรู้ และการควบคุมแรงงาน

(2) เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราควรมีการรวมกลุ่มในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์ เพื่อจำหน่ายปัจจัยการผลิต และรับซื้อผลผลิตยางพาราจากสมาชิกในราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งสร้างอำนาจต่อรองในการขายผลผลิตยางพารา

(3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานแรงงานจังหวัด ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแรงงานทำสวนยางพารา เพื่อพัฒนาฝีมือของแรงงาน และช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยการจัดสรรเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญในการจัดการสวนยางพาราและการกรีดยางพารา เพื่อเข้าไปให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่แรงงาน รวมทั้งการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพาราและการกรีดยางพาราที่ถูกต้องจนการแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดยางพาราผ่านสื่อที่เหมาะสมด้วยการสื่อสารที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

เอกสารอ้างอิง

กนกพร ภาคิณาย บัญชา สมบูรณ์สุข และ อรอนงค์ ลองพิชัย. (2556). การใช้เทคโนโลยีในการจัดการฟาร์มสวนยางพาราขนาดเล็กกระหว่างเขตนิเวศวิทยาพารา. *วิทยาศาสตร์สาขาสังคมศาสตร์*, 34(2), 195-209.

กรมการค้าภายใน. (2558). *ราคายางพาราในประเทศไทยและต่างประเทศ*. สืบค้นจาก http://agri.dit.go.th/web_dit_sec6/admin/uploadfiles/multi_files/ราคายาง%20ก.พ.58.pdf

จุมพล สุขเกื้อ และ พัชรินทร์ ศรีวารินทร์. (2551). *ต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกยางพารา*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยยาง.

ดวงฉวี โกมารพัทธ์. (2553). *การบัญชีต้นทุน* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถนอมศักดิ์ ศรีลัมพ์. (2529). *การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตยางพาราในจังหวัดระยองปีการผลิต 2528* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นภาพรณ พลนิกรกิจ. (2544). *การบัญชีต้นทุน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นราทิพย์ ชูติวงศ์. (2547). *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญชา สมบูรณ์สุข ประวัติ เวทย์ประสิทธิ์ ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต อาชีขัน แกสมาน และ พีระพงษ์ ทีฆะสกุล. (2556). *แนวทางการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ*. สืบค้นจาก http://www.psu.ac.th/sites/files/n6062_doc1309_906.pdf

วัลลภ พิเชษฐกุล. (2545). *การบัญชีบริหาร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รัตนบุรี.

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558ก). *สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้า ปี 2557*. สืบค้นจาก http://www.oae.go.th/download/download_journal/2558/commodity57.pdf

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558ข). *รายงานประจำปี 2557*. สืบค้นจาก <http://www.oae.go.th/download/journal/annualreport2557.pdf>

อภิสม่า เย็นบุตร. (2544). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการผลิตยางพาราในเขตสหกรณ์กองทุนสวนยางสตึก-คูเมืองจังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อเนก กุณาละศิริ และ พัชรินทร์ ศรีวารินทร์. (2550). ต้นทุนการผลิตยางระดับชาวสวน. *วารสารยางพารา*, 28(2), 8-16.

Neuman, W. L. (2011). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.

Translated Thai references

- Agricultural Economics Operation Center, Office of Agricultural Economics. (2015a). *Information of agricultural economic by products in 2014*. Retrieved from http://www.oae.go.th/download/download_journal/2558/commodity57.pdf [in Thai]
- Agricultural Economics Operation Center, Office of Agricultural Economics. (2015b). *Annual report 2014*. Retrieved from http://www.oae.go.th/download/download_journal/annualreport2557.pdf [in Thai]
- Chutiwong, N. (2004). *Microeconomic theory*. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Department of Internal Trade. (2015). *Foreign and domestic prices of para-rubber*. Retrieved from http://agri.dit.go.th/web_dit_sec6/admin/uploadfiles/multi_files/ราคายาง%20ก.พ.58.pdf [in Thai]
- Komaratat, D. (2010). *Cost accounting* (13th ed.). Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Kunarasiri, A., & Sriwarin, P. (2007). Cost of farm para-rubber production. *Para Rubber Electronic Bulletin*, 28(2), 8–16. [in Thai]
- Pacheechai, K., Somboonsuke, B., & Longpichai, O. (2013). Technology utilization for farm management of rubber smallholding among rubber ecological zones. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 34(2), 195–209. [in Thai]
- Phonikornkij, N. (2001). *Cost accounting* (2nd ed.). Mahasarakham, Thailand: Mahasarakham Business School, Mahasarakham University. [in Thai]
- Pichetkun, W. (2012). *Managerial accounting*. Bangkok, Thailand: Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [in Thai]
- Somboonsuke, B., Wettayaprasit, P., Niyombundit, T., Gasaman, A., & Teekasakun, P. (2013). *The guideline for solution of low para-rubber prices*. Retrieved from http://www.psu.ac.th/sites/files/n6062_doc130906.pdf [in Thai]
- Soralamba, T. (1986). *An economic analysis of natural rubber production in changwat Rayong, crop year 1985* (Unpublished master's thesis). Kasetsart University, Bangkok. [in Thai]
- Sukker, J., & Sriwarin, P. (2008). *Cost of production and smallholders' benefits gained from planting rubber*. Bangkok, Thailand: Rubber Research Institute of Thailand. [in Thai]
- Yenbutra, A. (2001). *An economic analysis of rubber production in Satuk-Khu Muang co-operative office of rubber research aid fund, changwat Buriram* (Unpublished master's thesis). Kasetsart University, Bangkok. [in Thai]